

RYPÄLEASEETON MAAILMA

Lapset luulevat rypäleasideen räjähtämättömiä tytärpommeja usein leluiksi.

Muutama vuosi sitten ajatus rypäleasetto-masta maailmasta oli vielä kaukaista utopiaa. Silti huhtikuuhun 2009 mennessä lähes sata maata on allekirjoittanut sopimuksen, ja lisäksi kuusi maata on jo ratifioinut sen.

Helmikuussa 2007 Norjan hallitus isännöi Oslossa konferenssia, jossa 46 valtiota sitoutui ajatukseen rypäleaset kieltävästä sopimuksesta. Tämä oli alku Oslon prosessina tunnetuksi tulleelle kehitykselle. Seuraavan vuoden aikana pidettiin useita kokouksia, joissa luotiin pohja kieltosopimusta varten. Prosessiin liittyi lisää maita. Toukokuun 2008 lopulla 107 maan edustajat kokoontuivat Dubliniin ja sopivat lopullisesta sopimustekstistä. Joulukuussa 2008 valtiot ympäri maailmaa lähettivät ulkoministerinsä Osloon allekirjoittamaan kieltosopimuksen.

Kansalaisyhteiskunnalla on ollut keskeinen rooli sopimuksen aikaansaamisessa. Useissa maissa kampanjoijien sinnikäs työ on vakuuttanut hallitukset liittymään mukaan prosessiin. Sopimuksen lisäksi kampanjoijien ja rypäleasideiden uhrien vaivannäkö ovat myös taanneet voimakasta tukea niille alueille, ihmisille ja yhteisöille, joiden arkeen ja elämään rypäleasideiden jäänteet vaikuttavat. Käytännössä tämä tarkoittaa, että sopimuksen allekirjoittavat valtiot avaavat ovensa lisärahoitukselle, jolla autetaan rypäleasideiden uhreja sekä raivataan maata räjähtämättömistä tytärammuksista.

Silti työtä vielä riittää. Vuosi 2009 on tärkeä, sillä tänä vuonna haluamme sekä lisää maita mukaan kieltosopimukseen että toisaalta allekirjoittaneiden maiden ratifioivan ja toimeenpanevan osaltaan sopimuksen. Tarvitaan 30 ratifiointia, jotta sopimuksesta tulee sitova, kansainvälinen laki.

Kasvava kansainvälinen yksimielisyys tekee jo rypäleasideiden käytön pohtimisen jatkossa lähes mahdolltomaksi – myös niissä maissa, jotka ovat vastahakoisia allekirjoittamaan sopimuksen. Samalla kun kansainvälinen, laillinen normi tätä asetta vastaan vahvistuu, moraalinen häpeämerkki ja julkinen paine toimivat yhä täydellisemmin voimakkaana esteenä.

Mahdollisuus rypäleasideiden siirtämiseen historian kirjoihin on todellinen, mutta tämä on vasta alku.

Thomas Nash
Koordinaattori

RYPÄLEASEIDEN VASTAINEN KAMPAN-
JA CLUSTER MUNITION COALITION (CMC)
EDUSTAA 300 JÄRJESTÖÄ 80 MAASSA.

KOLUMNI

Rypäleasideiden vaikutukset tulisi arvioida

Suomen jääminen Oslon rypäleasekielto­sopimuksen ulkopuolelle on ohitettu täällä vä­häisellä keskustelulla, vaika sopimus on tämän vuosikymmenen tärkein humanitaarinen ja aseidenriisun­taan tähtäävä sopimus. Suomi on varautunut puolustamaan maataan aluevaikutteisilla rypäleammuksilla ja näistä halutaan pitää kiinni etenkin miinat kiel­tävään sopimukseen liittymisen jälkeen. Os­lon sopimus kieltäisi Suomen käyttämät rypä­leaset yksiselitteisesti, vaikka se antaa mah­dollisuuden kehittyneempien rypäleasideiden hankkimiselle. Suomen varastoissa olevan asetyypin käytöstä on runsaasti kansainväli­siä kokemuksia. Nämä kokemukset ovat sy­änneet liikkeelle prosessiin, jonka seurauk­senä Oslon sopimus syntyy.

Tästä huolimatta Suomi valmistautuu edel­leen käyttämään omalla maaperällä näitä yleisesti epäinhimillisiksi ja siviilejä suojele­van humanitaarisen oikeuden kannalta ongel­mallisiksi määriteltyjä aseita. Suomen varas­toimat rypäleaset on suunniteltu kylmän so­dan olosuhteisiin isoille ja avonaisille taiste­lulentille esimerkiksi panssarijoukkoja vas­taan. Suomen metsäisessä ja soisessa maas­toissa räjähtämättömiä ammuksia tulisi erityi­sen paljon. Vielä ongelmallisempaa asetyypin käyttö olisi kaupunkiolosuhteissa.

Metsäisille alueille pudotetuista ammuksista on runsaasti kokemuksia. Laosin maa­perässä on edelleen arviolta 75 miljoonaa rä­jähtämätöntä rypäleammusta. Libanonissa rypäleammuksia pudotettiin yhteensä yli 48 miljoonan neliömetrin alueelle, mikä saastu­ti neljäsosan kaikesta viljelykelpoisesta maas­ta. Myös kaupunkiolosuhteissa seinistä kim­poilevia ammuksia jää erityisen paljon räjähtämättä ja ne muodostavat välittömän uhan pelastustoimille sekä hengissä selvinneille si­viileille. Ammukset ovat houkuttelevat puo­leensa erityisesti lapsia. Rypäleaset ovat vaa­timeet jo yli 100 000 siviiliin hengen – 40 prosenttia uhreista on ollut lapsia.

Rypäleasideiden suuren räjähtämättömyys­asteen vuoksi jopa 98 prosenttia rypäleaside­den uhreista on ollut siviilejä. Omalle väes­tollemme nykyisen asetyypin aiheuttamat ris­kit on joka tapauksessa kattavasti arvioitava. Vasta sen jälkeen voidaan vastuullisesti päät­ätä asetyypin säilyttämisestä maapuolustuk­semme osana. Suurin osa EU-valtioista on jo arvioinut, ettei kiellon piiriin asetettuja ry­päleaseita voida ylipäättään käyttää olemassa olevien sodankäyntiä säätelevien kansainvä­listen sopimusten mukaisesti.

Antti Pentikäinen
Kirkon Ulkomaanavun
toiminnanjohtaja

Jouni Hemberg
Humanitaarisen avun päällikkö

Damir Atikovic, Norwegian People's Aid

Kostadin Kamenov

Mark Garlasco, Human Rights Watch

John Rodsted

Toimittaja John Rodsted Suomen rypäleasepolitiikasta:

”Te tuhoatte oman maanne”

Rypäleaset eivät toimi ja jättävät jälkeensä vaarallisen perinnön. Kriisipesäkkeissä 25 vuotta työskennellyt journalisti John Rodsted hämmästelee Suomen valintaa jatkaa epäluotettavien rypäleasideiden käyttöä.

Suomen puolustusstrategia on ennen­min itsemurhan suunnittelemista”, toteaa useiden järjestöjen kenttä­tuhtijana toiminut **John Rodsted**. Hän on nähnyt, kuinka vaarallisia ry­päleasideiden räjähtämättömät tytärpommit ovat. Ne tappavat siviilejä vielä kymmeniä vuosia sodan jälkeen.

Suomen olosuhteet – metsäiset alueet ja etenkin lumi – lisäävät räjähtämättömien tytärpommit määrää huomattavasti. ”Kun valmistaja tai armeijan joukot halua­vat testata rypäleaseita, he yleensä peittävät käyttämättömän kiitotien soralla ja tiputta­vat ammukset siihen. Se on loistava tapa saa­da 99 tai 100 prosentin toimintavarmuus. Se ei kuitenkaan ole millään muotoa sama tilan­ne kuin operatiivinen käyttö”, Rodsted selit­taa.

Todellisuudessa tytärammukset osuvat puihin, pehmeään maaperään, rakennuksiin sekä Suomen tapauksessa lumeen, jossa rä­jähtämättä jää hyvin suuri osa. Rodsted huo­mauttaa, että metsätalous kärsii suuresti, jos Suomen metsät altistuisivat tytärpommeille. Rypäleaset ovat ”alueellisia aseita” ja nii-

tä tiputetaan aina suurissa määrissä. Kun ry­päleasideiden pommisäiliöt avautuvat ilmassa, ne vapauttavat tytärpommit ilmavirtojen ar­moille. Eikä niiden lopullisesta sijoittumisesta voida tietää mitään. Tytärpommit satavat maahan kyllästäen kohdealueen pommeilla. Tällainen maa-alue on ennen raivausta käy­tännössä elinkelvoton.

”Kukaan ei halua tätä asetetta omalle maal­leen”, Rodsted painottaa.

RAIVAAMINEN KALLISTA

Ensimmäisen kerran Rodsted kertoo törmä­neensä rypäleaseisiin Kamputseassa, Laosis­sa ja Vietnamissa vuonna 1990. Hän oli teke­mässä juttua maamiinojen ”perinnöstä” tuol­la alueella ja huomasi, että rypäleaset jättä­vän samankaltaisen ongelman, vaikka käyttö­tarkeisuus onkin ollut erilainen.

”Ajattelin, että rypäleasideiden räjähtämät­mät tytärpommitkin luovat samankaltaisen, vaarallisen perinnön kuten maamiinat. Ei voi­da viljellä, kaivaa tai rakentaa maaperän vaarallisuuden vuoksi.”

Rodsted toteaa, että sekä rypäleasideiden rä­jähtämättömät tytärpommit että maamiinat

voivat joko tappaa tai vammauttaa. Merkittä­vä ero näiden aseiden välillä on se, että maamiinat eivät ole aloittaneet ”räjähtämävai­hettaan”. Riippuen maamiinatyyppistä, se voi­daan joko siirtää paikaltaan ja tuhota tai tu­hota hallitusti paikallaan.

Sen sijaan rypäleasideiden tytärpommit ovat jo laukaistessa virittyneet räjähtämään ja ovat vain jääneet johonkin välivaiheeseen. Mistään ei voi tietää, millaisessa herkkyyssi­lassa ne ovat. Pommit voivat olla täysin toi­mintakyvyttömiä tai valmiina räjähtämään ilman minkäänlaista näkyvää syytä. Tämän vuoksi ne ovat paljon vaarallisempia käsitel­täviä kuin maamiinat.

”Tytärpommit on tuhoettava paikallaan. Jos niitä löydetään talon katolta, katto täytyy rä­jäyttää raivauksen yhteydessä”, Rodsted ku­vailee.

Hän mainitsee tytärpommit vaikeimmaksi perinnöksi koko yhteiskunnan köyhyyslou­kun, josta se ei koskaan pääse ilman maan kal­lista raivausta räjähteistä. Esimerkiksi Laos on tänä päivänäkin köyhtynyt ja vaarallinen maaperältään Yhdysvaltojen tiputtamien ry­päleasideiden vuoksi – 36 vuotta sodan päät­tyneen jälkeen.

Tytärpommit osuvat maahan suurella no­peudella ja voivat olosuhteista riippuen olla syvällä maaperässä. Tämä tekee raivaukses­ta paljon vaikeampaa. Esimerkiksi Laosin sa-

dekauella tiputetut tytärpommit ovat hyvin syvällä maassa – toisin kuin maahan kaivetut miinat, jotka ovat aina lähellä maan pintaa.

Ensimmäisiä rypäleaseita käyttivät saksala­iset toisessa maailmansodassa. Heidän tavoitteenaan oli aiheuttaa suuria miestappioita pommittamalla alueita, joille vihollinen keskitti joukkojaan. Rypäleaseita käytettiin massoitain vasta Vietnamin sodassa ja sen jälkeen. Ho Chi Minhin huoltotietä pommi­tehtiin massiivisesti yli kymmenen vuoden ajan.

”Eikä tämä pommitus silti koskaan sulke­nut huoltotietä.”

POLTETTUA MAATA

Tyypillisimpiä rypäleaseita ovat kohdentamattomat sirpalepommit ja palopommit. Myöhemmin kehitetyissä rypäleammoissa on panssaroituja ajoneuvoja vastaan suunnattuja ominaisuuksia.

Rodsted toteaa, että alueellisilla aseilla on hyvin vähän käyttöarvoa armeijalle. Ne ovat yksinkertaisesti liian epätarkkoja.

”Ne eivät toimi – eivät koskaan ole toimi­neet, eivätkä tulevaisuudessakaan toimi – omalla teknologiallaan. Siinä mielessä, että ne jättävät sodanjälkeisen vaaratilan, ne toimi­vat odotetusti. Sitä on aina osattu odottaa.

Vuonna 2006 Israelin joukot kylvivät noin neljä miljoonaa rypäleammusta Etelä-Libano-

niin konfliktin kolmen viimeisen päivän aika­na. Ei minkäänlaisessa sodankäyttötarkoituksessa vaan ”poltetun maan taktiikalla”.

TEKNIikka PETTÄÄ

Rodsted kuvaa rypäleapommit itsetuhome­kanismeja yleisesti samankaltaisiksi kuin virran loppumista patterista. Itsetuhomekanis­mi on yleensä mekaaninen tai sähköinen va­rasytytin, jonka pitäisi aktivoitua, jos ensisi­jainen syytyn ei toimi.

Itsetuhomekanismit osoittautuivat suu­relta osin toimimattomiksi sekä Libanonis­sa 2006 että Georgiassa 2008, ja ne ovat jo­pa lisänneet ongelmien määrää. Räjähtämät­ömässä tytärpommista ei näy päälle, onko se aktiivinen vai ei. Raivaajan näkökulmasta jo­kaista tytärpommitä täytyy käsitellä samalla tavalla kuin siinä ei olisi itsetuhomekanis­mia lainkaan.

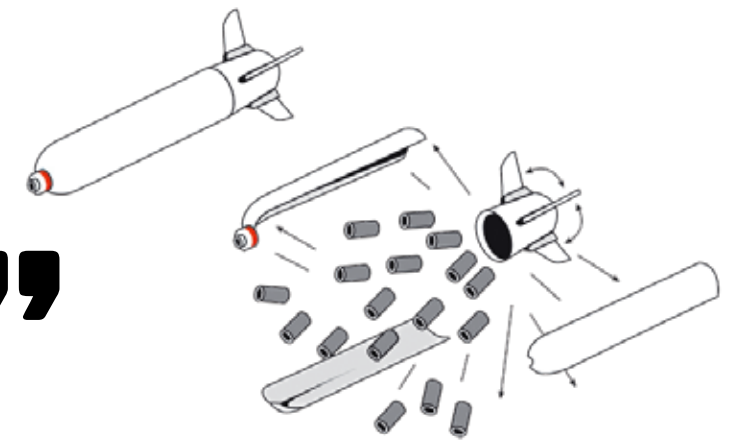
Rodsted korostaa, etteivät rypäleaset tä­hän mennessä ole pysyneet valmistajien lu­paamisissa, yhden prosentin virhemarginaalin todellisissa olosuhteissa – oli niissä itsetuhome­kanismit tai ei.

Tytärpommit toimintahäiriöitä aiheut­tavat vauriot syntyvät pääosin kahdessa vai­heessa. Ensimmäisessä säiliöt avautuvat il­massa ja pommit osuvat toisiinsa. Kun ensim­mäiset, maahan saapuvat tytärpommit alka­vat räjähdellä, loput päätyvät niiden keskelle.

Rypäleaset eivät sovellu puolustukseen

- ☛ Rypäleaset ovat ammuksia, jotka sisältävät yleensä satoja pienempiä tytärammuksia.
- ☛ Rypäleaset voidaan pudottaa lentokoneista tai ampu tykeillä tai raketinheittimillä.
- ☛ Valtaosassa rypäleaseita ei ole ohjausjärjestelmää, minkä vuoksi ne osuvat kohdealueelle epätarkasti ja osa ammuksista voi lentää tuulen mukana varsin kauas kohteesta.
- ☛ Rypäleasideiden tytärammuksista keskimäärin noin viisi prosenttia jää räjähtämättä. Joidenkin rypäleasetyyppien kohdalla näiden ”suutarien” osuus on jopa 10–40 prosenttia.
- ☛ Rypäleasideiden räjähtämättömät ammukset jäävät maastoon vuosiksi tai vuosikymmeniksi konfliktin jälkeen ja niiden raivaaminen on kallimpaa ja hitaampaa kuin miinojen.
- ☛ Rypäleaseisiin kuolleista on Handicap Internationalin mukaan jopa 98 prosenttia siviilejä ja 27 prosenttia lapsia.
- ☛ Osion sopimuksella pyritään kielteämään epäluotettavien rypäleasideiden käyttö. Sopimus allekirjoitettiin joulukuussa 2008. Huhtikuun 2009 loppuun mennessä sopimukseen on liittynyt 96 maata.
- ☛ Suomi ei ole ainakaan vielä liittynyt Osion sopimukseen.

Eekku Aromaa

Mitä enemmän tekniikkaa tytärpommeihin lisätään, sen alttiimpia vaurioille ne ovat.

SOTARIKOKSEN PIIRTEITÄ

Rodsted ei voi ymmärtää sitä, että Suomi ei ole mukana Osion sopimuksessa. Verrattuna muihin aseisiin rypäleaset ovat tehottomia ja luovat sodan jälkeen jatkuvan vaaratilan. Rodstedin mielestä on syytä tarkastella, mikä sodan johdon vastuu on.

”Onko hyväksyttävää käyttää asejärjestelmää, joka tunnetusti luo vaarallisen perinnön”, Rodsted kysyy.

Hänen mielestään järjestelmä täyttää sota­rikoksen piirteet.

”Sekä mennessä että nykyajassa sotilaat ovat toistuvasti todenneet, ettei rypäleaset koskaan ole ollut ase, joka olisi ratkaisut tai voisi ratkaista sodan lopputulosta”, Rodsted kuvailee.

Yleensä armeijoiden tarkoitus on sotia so­dat maansa puolesta, voittaa ja siirtää mah­dollisimman turvalliseen ja toimivaan rauhan aikaan. Rypäleaset eivät mahdollista sitä. Niiden käyttö myös vaikuttaa armeijan mah­dollisuuksiin liikkua taistelukentällä ja tuho­ta vihollinen.

”Monet armeijoiden henkilöstöstä vihaavat rypäleaseita jo pelkästään oman toiminnan hankaloitumisen näkökulmasta.”

Taija Ståhberg

Puolustushallinto “odottaa ja katsoo”

Suomi on odottavalla kannalla maailmanpolitiikan suhteen siitä, mitä se päättää rypäleasteista. Vientikieltoa ei ole harkittu.

Damir Atikovic / Norwegian People's Aid

Suomi ei allekirjoittanut joulukuussa Oslon rypäleasteita kieltävää kansainvälistä sopimusta. Hallitus sanoi kuitenkin kannattavansa kansainvälisesti humanitaarisia ongelmia aiheuttaneiden rypäleasteiden kieltoa noin yleisesti – ja pohtii jatkossa, mitä Suomi tekee asiassa. Tämä lupaus palata asiaan selvitysten valmistuttua toistettiin hallituksen turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa, jota eduskunta käsittelee alkuvuodesta.

Yksi ongelma on ollut tulkinta siitä, mitkä rypäleasteista varsinaisesti aiheuttavat humanitaarisen katastrofin – kaikki nykyiset rypäleasteet, vai vaan ne, joissa ei ole itsetuhomekanismeja? Kansainvälinen humanitaarinen yhteisö ja hyvin suuri joukko valtioita katsoo, että kaikki tällä hetkellä tuotannossa ja varastoissa olevat rypäleasteet tuottavat ongelmia. Toiset valtiot argumentoivat omien aseidensa turvallisuuden puolesta. Oslon sopimus kielsi käytännössä kaikki nyt käytössä olevat rypäleasteet, mutta jätti mahdollisuuden kehittää jatkossa siviileille ja käyttäjilleen “turvalisempia” aseita.

PAX kysyi puolustusministeriön erityisasiantuntijalta **Pentti Olinilta**, miten asiassa käytännössä edetään. Ollaanko nyt tekemässä jotain konkreettista sen hyväksi, että Suomi voisi tulevaisuudessa liittyä Oslon sopimukseen?

OLIN: ”Käytännössä Oslon sopimus on tietenkin merkinnyt sitä, että markkinat ovat rypäleasteiden suhteen menneet uusiksi. Markkinoita vanhantyyppisille rypäleasteille ei oikein enää ole, mutta emme tiedä, mitä uusia tuotteita vielä tulee. Suomen maanpuolustuksen suunnittelua tehdään pitkällä aikajänteellä. Tämä tarkoittaa, että ennen kuin joku uusi asetyyppi tulee insinöörien piirustuspöydiltä tuotantoon ja markkinoille – ja ennen kuin se on testattu Suomen puolustusvoimille sopivaksi – prosessiin voi mennä hyvinkin kymmenen vuotta.”

Kun hallitus teki päätöksen Ottawan jalkaväkiminasopimukseen liittymisestä tulevaisuudessa, se selkeästi velvoitti puolustusvoimia valmistautumaan kieltoon ja miinojen korvaamiseen. Koska emme ole Oslon sopimuksen liittyneet, ei tällaista velvoitetta sen suhteen ole. Puolustusvoimien hankkimien rypäleasteiden käyttöikä on vielä 20 vuotta. Näistä olemassa olevista varastoista emme halua luopua, mutta emme myöskään tahdo täysin luopua optiosta hankkia uusia rypäleasteita”, Olin tarkentaa.

Taistelut päättyivät vuoden 1995 lopulla Bosnia-Herzegovinassa, mutta maasta löytyy yhä raivattavia tytärammuksia, sekä muita sodan räjähtämättömiä jäänteitä.

HAASTATTELIJA: ”Yksi kysymyshän on jatkossa myös se, mistä Suomi enää edes voisi hankkia rypäleasteita. Rypäleasteikiellon ulkopuolelle jättyynyt Yhdysvallat ilmoitti **Obaman** valinnan jälkeen, että se tulee olemaan hyvin tarkka siitä, minkälaisia aseita valmistetaan ja kenelle niitä myydään. Asiasta säädettiin uusi, tiukka laki. Kansalaisjärjestöjen tulkinnan mukaan käytännössä Yhdysvaltojen rypäleastevientit lakkaa. Miten Suomi on tulkinnut tätä Yhdysvaltojen viimeistä päätöstä?”

OLIN: ”Kysyimme Yhdysvalloista lain tulkintaa tehdyn päätöksen jälkeen ja saimme sen käsityksen, että meidän suhteen uusi laki ei muuta mitään. Jos Suomi haluaisi, niin me voisimme edelleen hankkia rypäleasteita.”

HAASTATTELIJA: ”Entäpä omatuotanto tai jopa viejän rooli? Jos kerran jättydytään sopi-

muksen ulkopuolelle, onko ajateltu, että Suomi ryhtyisi tuottamaan rypäleasteita? Meillä on aseita valmistava valtionyhtiö Patria.”

OLIN: ”Tykistöihmisemme ovat sanoneet, ettei Suomella ole tarpeeksi vahvaa ammusosaamista. Emme ole lähteneet siitä ajatuksesta, että niitä (rypäleasteita) itse alettaisiin tuottaa.”

HAASTATTELIJA: ”Suoraan kysymykseen suora vastaus. Etsiikö Suomi nyt kuitenkin aktiivisesti korvaavia järjestelmiä, ottaen huomioon, että rypäleasteisiin ja niiden käyttöön suhtaudutaan niin karsaasti ja markkinatkin ovat heikot kieltoprosessin myötä?”

OLIN: ”Puolustushallinto katsoo, että hallitus linjaa Suomen liittymisestä tai liittymättömyydestä sopimukseen. Hallituksen päätöksen myötä sitten valmistaudumme etsimään korvaavia järjestelmiä, jos tarve vaatii. Rypä-

leasteiden suhteen tässä nyt lähinnä odotetaan ja katsotaan, mitä ratkaisuja maailmalla tuotetaan.”

”Ennen ei tuottajilta myöskään vaadittu tai odotettu kovin teknisesti luotettavia tai ‘tarkkoja’ aseita. Riitti, että oli hyvä aluevaikutus. Nyt tämän prosessin myötä on selvä, että tuottajat ja firmat priorisoivat tarkkuutta. Markkinoille tulee luotettavampia aseita.”

HAASTATTELIJA: ”Jotkut rypäleasteikieltoon kuulumattomat maat ovat kuitenkin säätäneet erillisen lain tai moratorion siitä, että ne eivät vie rypäleasteita. Onko Suomessa harkittu, että jotain tällaista tehtäisiin?”

OLIN: ”En ole kuullut, että meillä olisi pohdittu tällaista.”

Laura Lodenius

Rauhanliiton toiminnanjohtaja

FESTAREILLE RAUHANBUSSILLA

Suomen Sadankomitea kiertää Rauhanbussilla kesän 2009 kansanjuhlilla ja festareilla kampanjoimassa rypäleasteiden tytärommien ja maamiinojen aiheuttamasta, sodanjälkeisestä jatkuvasta uhasta.

Tarkoituksena on osallistua yli 20 tapahtumaan, riippuen hieman lopullisesta aika-

taulusta ja reitistä. Ulkoasiainministeriö rahoittaa kampanjaa osaltaan kansalaisjärjestöjen viestintähankkeiden ja kehityskasvatuksen tuella.

Tiedotamme aikatauluista koko kesän muun muassa kampanjan sivuilla www.sodanjaanteet.fi, eli sieltä kannattaa tarkistaa

bussin tarkka aikataulu ja tulla moikkaamaan. Voit myös ilmoittautua kampanjaan vapaaehtoiseksi eri tapahtumiin.

Lisätietoa:

Taija Ståhlberg, kampanjankoordinaattori
taija.stahlberg@sadankomitea.fi
044 5599 744

TUETTU ULKOMINISTERIÖN
KEHITYSYHTEISTYÖVAROIN

